

Wasbeerhonden leven in paren, mannetje en vrouwtje blijven dicht bij elkaar. Foto Jaap Mulder

De wasbeerhond heeft vaste voet in Nederland

Of we het willen of niet, de wasbeerhond veroverd Nederland. Is deze exoot een extra 'rover' die grote invloed gaat hebben op het ecosysteem, of gaat dat meevallen? Hoe ver is zijn opmars al gevorderd en wat is zijn favoriete biotoop?

Moeten we hem bestrijden, en kan dat wel effectief? Allemaal vragen die nu beantwoord zijn: de risicoanalyse is afgerond en gepubliceerd.

Jaap Mulder

De wasbeerhond is een hondje van 5 tot 7 kilo met een dikke vacht. Hij heeft tamelijk korte pootjes, en kan met zijn overwegend grijze kleur verward worden met een das, maar vooral met een wasbeer. Speciaal de kop lijkt sterk op die van een wasbeer. Beide soorten hebben zwart rond de ogen,

maar bij de wasbeerhond is er geen sprake van een doorlopend zwart masker maar van twee aparte zwarte plekken gescheiden door een lichtere neusbrug. Ook de staart is duidelijk verschillend, slap naar beneden hangend en onopvallend bij de wasbeerhond, lang en met donkere rin-

gen bij de wasbeer.

Er zijn nog meer verschillen. De wasbeerhond heeft donkere poten en kleine ronde oortjes, de wasbeer lichte poten en spitse oren. Wasbeerhonden kunnen niet klimmen en lopen met een rechte (of wat doorgezakte) rug, wasberen klimmen goed en

hebben een hoge ronde rug. Beide soorten graven niet of nauwelijks, maar zwemmen graag en goed.

Herkomst Van oorsprong leven wasbeerhonden aan de oostkust van Azië in Japan, Siberië, Korea, China en Noord-Vietnam. Tussen 1928 en 1957 werden ze door de Russen vanuit de omgeving van Wladiwostok meegenomen, gefokt en massaal losgelaten in diverse delen van de Sovjetunie om de fauna te verrijken met een waardevol pelsdier. De dikke langharige vacht wordt nog steeds veel gebruikt voor jassen en mutsen. Vanuit Rusland begon de wasbeerhond zich uit te breiden over Europa, en heeft daarbij nu ook ons land bereikt. (kaart + foto 2)

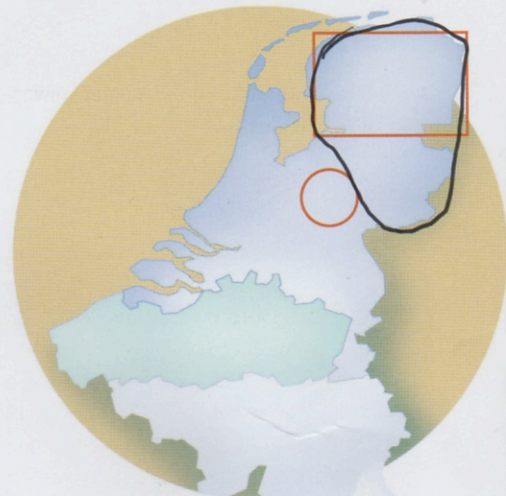
Waar zitten ze De afgelopen jaren werden elk jaar zo'n 10 tot 15 wasbeerhonden gezien of dood gevonden, vooral in Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel. Dit sluit precies aan bij de opmars van de soort in aangrenzend Duitsland. Maar ook daarbuiten worden ze wel waargenomen, vooral op de Veluwe, maar ook in de rest van Gelderland, in Limburg en zelfs in Zeeland. Het gaat dan ongetwijfeld steeds om wasbeerhonden die uit gevangenschap ontsnapt zijn of hun nakomelingen. Wasbeerhonden worden namelijk nogal eens als huisdier gehouden, je kunt ze bijvoorbeeld gewoon op Marktplaats.nl kopen. Van een deel van de waarnemingen op vreemde plekken kon de herkomst uit gevangenschap ook inderdaad bevestigd worden. Als de Tweede Kamer er dit jaar mee instemt, mogen wasbeerhonden (en vele andere zoogdiersoorten) vanaf 2014 niet meer als huisdier gehouden worden. In andere Europese landen verliep er na de eerste waarnemingen een periode van twintig jaar of meer waarin jaarlijks slechts een beperkt aantal losse waarnemingen van wasbeerhonden gemeld werden. Die periode werd stevast gevolgd door vijf tot tien jaar waarin het aantal waarnemingen snel toenam en de wasbeerhond zo algemeen werd als de vos. Als de kolonisatie van ons land op dezelfde manier gaat, zou de wasbeerhond nog minstens tien jaar zeldzaam blijven en dan pas in aantal gaan toenemen.

Leefwijze Wasbeerhonden leven in paren, en trekken zelfs gezamenlijk op bij het foerageren. Mannetje en vrouwtje zijn zelden meer dan honderd meter van elkaar verwijderd. Alleen als er kleine jongen zijn, blijft een van beiden (meestal het

mannetje) de jongen bewaken en foeraageert de ander in zijn eentje. Samen bezetten ze een leefgebied van 150 tot 600 hectare, waarvan het centrale deel verdedigd wordt tegen soortgenoten, maar waarvan de rand overlapt met de leefgebieden van de burens. Wasbeerhonden deponeren hun uitwerpselen in latrines. Dat zijn niet meer dan eenvoudige hoopjes keutels her en der langs wissels.

Wasbeerhonden zijn echte scharrelaars die zo ongeveer alles eten wat ze tegenkomen, van aas tot insecten, van maïs tot gevallen fruit. Kleine zoogdieren zoals muizen worden veel gegeten, maar konijnen en hazen ontbreken in hun menu: wasbeerhonden zijn geen echte jagers. In tegenstelling tot de meeste roofdieren houden ze van amfibieën en vissen, ze foerageren graag langs oevers en in het moeras. Ze zijn 's nachts actief en hebben een voorkeur voor dichte dekking, en daarom vermoeden we dat er al veel meer wasbeerhonden in ons land rondlopen dan werkelijk worden waargenomen.

In koude streken vetten wasbeerhonden in de herfst sterk op en houden ze een diepe winterrust, bij voorkeur in een dassenhol, waarin ze een nest maken van gras en droge bladeren. Niet gebruikte ingangen worden dichtgemaakt. In ons klimaat zal dat alleen in strenge winters gebeuren. De worpen zijn relatief groot, ze kunnen wel acht of meer jongen tellen. Meestal worden ze geboren in een dassen- of vossenhol, soms bovengronds in dichte dekking. Opvallend is hoe snel de jongen het hol verlaten: al zes weken na de geboorte. Ze gaan vanaf dat moment samen met beide ouders als familie rondtrekken door het activiteitsgebied. Ook het moment waarop ze zelfstandig zijn en op zoek gaan naar een eigen leefgebied valt vroeg, de eersten trekken al in augustus de wereld in. Ze zijn

Wasbeerhonden worden nu nog vooral in het noordoosten van het land gezien, daarbuiten zijn het meestal ontsnapte exemplaren

Latrines liggen langs wissels. Foto Jaap Mulder

Een rus met een bontmuts van wasbeerhond. Foto Jaap Mulder

In 2012 werden voor het eerst jonge wasbeerhonden in Nederland ontdekt, in Drenthe. Foto Tonnie Sterken

dan nog maar half zo groot als het volwassen dier.

Vaste voet Momenteel is duidelijk dat de wasbeerhond in het noordoostelijk deel van ons land regelmatig, maar nog vrij zeldzaam voorkomt. Dat het niet alleen meer om zwervers uit Duitsland gaat en dat hij zich nu echt hier gevestigd heeft, blijkt uit de eerste waarnemingen van voortplanting: zowel in 2012 als in 2013 werden in Drenthe jonge wasbeerhonden gefotografeerd. In het eerste geval werden vijf jongen gezien, in het tweede slechts twee. De komende jaren zullen we steeds meer meldingen van jonge dieren kunnen verwachten, vooral als verkeersslachtoffer. Want net als bij de das vormt het verkeer een belangrijke doodsoorzaak bij de wasbeerhond.

Probleemsoort? Je kunt verwachten dat de komst van zo'n relatief groot 'exo-

tisch' zoogdier een flinke invloed heeft op het ecosysteem. Vooral in kringen van jagers en exotenbestrijders wordt de komst van de wasbeerhond wel eens als een ramp afgeschilderd. Maar de ervaringen in andere Europese landen laten dat toch niet zien. Daar blijkt hij zijn eigen ecologische niche, zijn 'plek' gevonden te hebben, zo ergens tussen die van das en vos in. Deze drie soorten lijken goed naast elkaar te kunnen leven, in ongeveer dezelfde dichtheden, ook al doden ze wel eens jongen van elkaar.

Vooral voor de invloed op grondbroeders wordt gevreesd. Al rondstruinend komt de wasbeerhond natuurlijk ook vogelnesten tegen en zal dan de eieren of jongen opeten, al gebeurt het zelden dat hij de broedende vogel pakt. In de vele studies naar het voedsel van de wasbeerhond werden eieren echter nauwelijks aangetroffen. Helemaal is er in Europa tot nu toe geen goed onderzoek gedaan naar de invloed van deze exoot op grondbroeders. In de Nederlandse situatie is het voorstelbaar dat de wasbeerhond een probleem zou kunnen vormen voor broedvogels in waterrijke gebieden, omdat hij graag zwemt en dan ook eilanden met broedende ganzen, purperreigers of lepelaars kan bereiken waar vossen meestal niet komen. Buitenlandse deskundigen zijn echter van mening dat de invloed van de wasbeerhond op vogelpopulaties in het algemeen niet groot is. Problemen met ongewenste predatie zullen zich hooguit hier en daar op kleine schaal voordoen.

Op sommige kleine eilanden voor de kust van Finland verdwenen de kikkerpopulaties toen de wasbeerhond er verscheen. Zijn voorliefde voor kikkers, padden en salamanders is blijkbaar zo groot dat geïsoleerde populaties van amfibieën gevaar kunnen lopen. In de Nederlandse situatie zijn zulke geïsoleerde populaties echter zeldzaam. Misschien een enkele poel met boomkikkers, of de laatste populatie van vuursalamanders in Zuid-Limburg.

Volksgezondheid

Misschien is het aspect waarmee we het meeste rekening moeten houden bij de komst van de wasbeerhond wel de volksgezondheid. Zijn aanwezigheid, naast de vos, betekent bijvoorbeeld een verdubbeling van het aantal potentiële dragers van hondsdolheid (rabies). Gelukkig is hondsdolheid momenteel ver naar het oosten teruggedrongen en vormt het in West-Europa geen probleem meer. Maar wasbeerhonden zijn ook dragers van de

parasiet *Trichinella*, een nematode. Mensen kunnen deze parasiet binnenkrijgen als ze rauw of 'undercooked' varkensvlees of wild eten. De controle van vlees is in West-Europa echter goed en *Trichinella* daardoor zeldzaam.

Het belangrijkste gevaar voor de volksgezondheid lijkt de vossenlintworm te zijn. Tot nu toe was de vos de enige drager van deze zeer kleine parasiet, nu komt de wasbeerhond er als drager bij. Momenteel komt de vossenlintworm alleen voor in Zuid-Limburg en Oost-Groningen, maar met de komst van de wasbeerhond vermoeden we dat de lintworm zich langzaam verder zal uitbreiden. Dode wasbeerhonden (melden!) worden door het RIVM onderzocht op infectie met de parasiet. Als mensen besmet raken met eitjes van de vossenlintworm, wat gelukkig slechts heel zelden voorkomt, kan de parasiet gaan woekeren in de lever. Bij verkeerde diagnose en uitblijvende behandeling kan dat tot levertransplantatie of de dood leiden. Er zijn nu echter medicijnen beschikbaar die de groei van de parasiet stoppen.

Beheren? Jaarlijks worden in Duitsland tienduizenden wasbeerhonden geschoten. Toch heeft dat niet geleid tot een merkbare vertraging van hun opmars naar het westen. Dat heeft bijvoorbeeld te maken met de grote worpen. Het huidige afschot in Duitsland zou ongeveer drie keer zo intensief moeten zijn om de populatie enigszins af te doen nemen. In de praktijk is dat onmogelijk. Zo'n intensieve bestrijding is alleen zeer lokaal en met veel mensen uit te voeren. Afgezien van de onuitvoerbaarheid, is er weinig reden voor bestrijding. De wasbeerhond doet geen economische schade aan de landbouw, hij mijdt de omgeving van de mens, pakt zelden een kip of ander huisdier en heeft nauwelijks invloed op het ecosysteem. Kortom, een vreemdeeling die de komende decennia vrijwel ongemerkt zal inburgeren.

Jaap Mulder is roofdierspecialist
www.mulder-natuurlijk.nl

Verder lezen?

Zie voor literatuur naar aanleiding van dit artikel www.zoogdierwinkel.nl/zoogdier. Referenties in dit artikel verwijzen naar op deze website vermelde publicaties.

Een fotoval 'ving' ook in 2013 een wasbeerhond met jongen in Drenthe. Still uit video van Lex Duif

Al zes weken na de geboorte gaan jonge wasbeerhonden met hun ouders rondtrekken in hun activiteitsgebied. Foto Heike Weber